

1937

□ Eszterhás István: Háborúban nőttünk fel. Ősz vasárnap Kispallagon Ságbi Misi gimnazista rokkant fuvaros apjától kap két jegyet a cirkuszbá, ahol a proletárdiktatóra népművelési előadást tart. Itt, a cirkuszban éri a hír, hogy a románok, Budapest felé tartó útjukban, már Kispallag főterén vannak s a ponyvasátorban, a pánikban menekülők közt, meghúzódva egy védett sarokban, csókolja meg először kis gimnazista szívének szerelmét. A csak, az eddigi értelmetlen érzelmekből úgy pattan ki, mint valami új rügy a tavaszi nap felé ágaskodó ágon és ettől kezdve úgy mérhetjük a kis Ságbi Misi az érzések és érzelmek változását, fejlődését, mélységét és nagyságát, mintha kitalálták volna a lelki röntgengépet. Az író szemünk elé állítja növekvő hőst és minden oldalról megmutatja, íme ilyen idégelben és lelkében, gondolataiban és félig iskolás, félig felnőtt eszelekedésében ez a fiatal, aki abban az időben nőtt fel, amikor apjának fészemét kilőtték a fronton és amikor más apaknak egész életét elvették. Maga az elesettant csak határjelzője a gyermekkor befejező éveinek és azontúl, ahogy Eszterhás hőst kísérli, szinte kifürköszt pontoságú analízist kapunk a pubertási idők minden állomásáról, jó írás, de ez így egymagában csak érdekesség lenne. Ami ebben a könyvben új és értelmesen meglátott, az annak az időnek éreketeltése, amikor még gyermeknek sem volt jó lenni annak az időnek életrékeltése, amikor a tisztázatlan hátravárban felnőttek sem találták meg lábuk alatt a talajt. A kis gimnazista, társával együtt a kamaszkor blokkzatos, fureta ingoványáiban vergődik, titata gyermekszerelemében túlkerán megalázzák, megdöbben az öleső és piszkosnak érzett testi szerelem megkísérelt közelségétől — ezek a rajok szinte az átélés szintjéről tanuskodnak, de Eszterhás írói készségét és nyilvánvaló kvalitásait a háttér megszínésében látom, az akkori idők megörögzítésén kívül azokban a jelenetekben, amelyeknek pár sornyi leírásából kiderül a kisváros teljes kép, az elejtett megjegyzésekben, amelyekkel a szerző, ha szükszavában is, mutatja, hogy ismeri hősének a háborús idők okozta zavart érzését a jövőben. A fuvaros apa egy helyen úrfinak, jövőendő munkásnyűzőnek mondja, úrnak nevelt gimnazista fiát, itt a regénynek új szála kezd bogozódni a az a pár oldal, amely ebben a hangnemben íródott, Eszterhást mint problémát felvető író mutatja meg, élyant, akinek van bátorsága kérdések kimondásához. Sajnos, a regény ennél a pontnál később visszakanyarodik a háborúban felnőtt Misi élénk történetéhez, amelynek életszaga, frissesége, jelenetel és képi remélni engedlik, hogy legközelebb azokkal a kérdésekkel is találkozunk a szerzőnél, amelyeket Eszterhás most csak jelzett. (B. B.)

Magyar irodalom törtéj a pályát követő sorokat leírta, a magye szemelté nekem, hogy egy fuvaros volt (a korai leírások) a háborús időkben "megvétel" (Eszterhás és a háborús irodalom) a háborús időkben munkásoknak a háborús időkben.

Redi Narko 1937 4/4

